

*Doris Willberg
med ledsagare*

**Därför behöver vi syn-
skadade kunna välja
färdtjänst!**

Synskadades Riksförbund

Beroende på grad av synnedsättning så ser inte vi ens att det finns en skylt som den seende läser utan att hon reflekterar över att hon gör det. Den seende väjer för hinder såsom andra gångtrafikanter, parkerade cyklar, skyltställ med mera, såsom en oreflekterad självklarhet. Vi synskadade får lägga ned energi på att hålla ordning på färdriktning, väja för hinder och undvika cykelbana eller ännu värre, körbanan för bilar, beroende på hur trottoarkanterna är utformade. All förflyttning i trafikmiljö är därmed tröttande. I okänd miljö mycket tröttande.

Därför är färdtjänsten ett oundgängligt måste som resealternativ för synskadade. Ett alternativ utan begränsningar i antal resor, i tid eller med olika former av hindrande regler.

Vi har låtit sju färdtjänstbrukare berätta om varför de är beroende av att färdtjänsten finns kvar i form av *taxi från dörr till dörr*.

Pricken Granit med ledsagare

– För mig innebär en fungerande färdtjänst skillnaden mellan att kunna arbeta eller att vara arbetslös, säger *Monica Granberg*, Hörby.

– Men det är inte bara att färdtjänsten finns – den måste även fungera på ett flexibelt och enkelt sätt för att fylla mina behov. Jag arbetar som skolkurator och måste kunna vara säker på att jag kommer fram till mitt arbete på bestämd tid. Vem vill ha någon anställd som inte kommer i tid till möten och samtal?

– När samhället i övrigt lägger ner så stora resurser på att jag ska få förutsättningar för att arbeta genom till exempel anpassade datorer och andra hjälpmedel kan det ju inte få stupa på att färdtjänsten inte kommer i tid eller att jag ska behöva åka långa omvägar grund av samåkningsreglerna och därigenom kommer försent! När färdtjänsten fungerar kan jag lägga min energi på mitt arbete och behöver inte slösa all min kraft på resorna till och från min arbetsplats. Då har jag samma förutsättningar att göra ett bra jobb som mina seende kolleger!

– För mig är färdtjänsten den livlina till samhället som gör mig till en självgående medborgare, säger *Pricken Granit*, Borlänge. Förutom att jag är blind hör jag bara på ena örat så jag vågar bara köra min ledarhund på hemmaplan. Jag behöver färdtjänst både för jobb och föreningsaktiviteter och dessutom för att kunna besöka

vänner och anhöriga. Annars skulle jag vara helt hänvisad till snälla anhöriga och vänner.

– Jag är journalist. Ofta åker jag med en fotograf, men färdtjänsten ger mig en frihet att bestämma över min tid så att det passar den jag ska intervju. Jag deltar också i en skrivarkurs för att utveckla mig i yrket och träffa människor med samma intressen som jag, och dit måste jag åka färdtjänst. Jag har också en gammal mor, som det känns bra att kunna besöka.

– Något som inte fungerar med färdtjänsten är resor över kommungränser. Borlänge och Falun är tvillingstäder och vi har många ärenden över gränsen. Men då måste vi beställa riks-färdtjänst till ohemula kostnader eller ha specialtillstånd.

– Exemplet på hur jag använder färdtjänsten är oräkneliga, säger *Victoria Öjefors*, Göteborg.

– Jag använder färdtjänsten för att handla mat, det går inte att bära åtta matkassar på spårvagnen men om man har egen bil kan man storhandla. Jag använder färdtjänsten för att ta mig fram på okända ställen där jag inte kan orientera mig. Eftersom jag inte kan cykla eller köra bil använder jag färdtjänst till allt det som seende cyklar eller kör bil till – jag åker på simträning, till jobbet, till bio eller till tivoli.

– Jag jobbar som ombudsman och måste ofta åka till möten och för att det inte ska ta för lång tid försöker jag åka färdtjänst. Ibland ska jag och en kompis titta på samma film eller samma hockeymatch. Han eller hon skulle kunna skjuta mig i sin egen bil, jag försöker ta med mig dem i färdtjänsttaxin. Jag har en sambo som har segelbåt. Detta kräver mycket kvällsjobb då det är svårt att ta sig till hamnen med buss och därför måste jag använda färdtjänsten.

– Men mycket av detta är bara önskedrömmar. Eftersom färdtjänsten ofta är organiserad i oflexibla system där förseningar och inskränkande regler är vardag kan jag inte alltid använda den som jag skulle önska.

– Jag använder färdtjänst sedan 70-talet i kombination med kollektivtrafik. Här i storstan är kollektivtrafiken bra och *ganska* lättillgänglig,

säger *Göran Gustafson*, Kista.

– Jag har begränsad ledsyn, men det är OK att åka kollektivt mellan ställen jag känner väl. Men så fort jag ska åka till en obekant adress ställs det helt andra krav och då blir färdtjänsten oumbärlig. För den som ser sämre än jag, eller inte alls, blir det självklart ännu svårare.

– I Stockholms län fungerade färdtjänsten bra fram till 1995 då samplanerat resande infördes. Efter en bristfällig upphandling köpte landstinget ett dåligt fungerande trafikdirigerings-system som inneburit att samplaneringarna ofta leder till långa omvägar och väntetider för kunderna. De som har störst behov av färdtjänsten råkar naturligtvis mest illa ut.

– Jag är beroende av färdtjänsten för här i glesbygden är det dåliga bussförbindelser, säger *Doris Willberg*, Överkalix. Mellan vissa byar går inga bussar alls. För att jag över huvud taget ska kunna delta i samhället på samma villkor som seende måste jag åka färdtjänsttaxi.

– Här i Överkalix har vi nästan sämst färdtjänststandard i landet. Vi har rätt till 26 tur-och-returesor per år. På grund av det låga antalet resor kan jag nästan aldrig delta i studie-cirklar, föreläsningar och kulturaktiviteter.

– Vi kan söka extra resor och jag har fått beviljat sex enkelresor. Det är en låg standard med tanke på att vi inte har någon affär i byn längre. Vi kan visserligen beställa varor per telefon men ibland måste man åka själv.

– Det jag inte klarar av att göra därför att jag inte ser måste färdtjänsten ersätta. Det är t.ex. att åka rullskridskor, att cykla, att köra moped, köra bil och köra motorcykel.

– Nu har de fört över färdtjänsten till Läns-rafiken som har en samordningscentral. När vi hade direktkontakt med taxichaufförerna fanns det inga problem alls. Nu händer det ofta att centralen glömmer att föra beställningen vidare så att ingen taxi kommer, eller kommer för sent.

– Det är viktigt att ha bra fungerande färdtjänst. Att skära ner och försämra gör att vi blir mer isolerade och får sämre hälsa. Därför anser jag att kollektivtrafiken bara kan vara ett komplement till färdtjänsten. Den kan aldrig ersätta färdtjänst med taxi.

– Jag åkte mycket mindre färdtjänsttaxi innan jag fick barn och jag kommer att åka mycket mindre när han klarar sig själv, säger *Eva Johansson*, Järfälla.

– För mig handlar det mest om att det är väldigt svårt att planera för att man aldrig vet om taxin kommer i tid eller om den ska komma alls. Jag har långa resvägar till jobbet och är dessutom ensamstående förälder som ska få det att fungera med olika aktiviteter. Man ska hinna hem, hinna hämta på skolan, hinna laga mat, och kanske hinna till någon fritidsaktivitet på kvällen och helst därifrån. Det gör inte saken bättre att man inte har rätt att åka via skolan och hämta och lämna.

– När jag har tid går jag och hämtar min son. Men det är när det kör ihop sig och jag är stressad som jag blir beroende av färdtjänsten.

– Om jag hade sett kanske jag hade haft bil eller hittat ett jobb närmare där jag bor eller cyklat. Många föräldrar hämtar sitt barn med bil.

– Jag åker färdtjänst för att jag måste ta mig till olika uppdrag, utföra ärenden och träffa människor, säger *Kaj Nordqvist*, Stockholm. När färdtjänsten fungerar så ger den mig möjligheter att fungera som den människa jag är och vill vara.

– I mitt garage står en bil jag inte kan köra. Vidare har jag en cykel jag inte kan framföra själv. I Stockholm finns det gott om livsfarliga trafikvarianter för en synskadad som vill ta sig runt, som vem som helst. För den icke funktionshindrade är min hemmiljö rätt hanterbar.

– Färdtjänst kan knappast kompensera allt, men en ordentlig bit på vägen borde den vara.

Kaj Nordqvist med ledsagare

Vi behöver färdtjänsten! Därför...

- kan vi inte acceptera inskränkningar i rätten att bruka färdtjänsten lika lite som seende skulle acceptera förbud att gå, cykla, eller åka moped eller bil vissa tider,
- måste vi kunna resa när vi vill och utan att bestämma det långt i förväg,

- måste vi kunna resa hur ofta vi vill.

Dessutom ...

- måste det finnas en tillsynsmyndighet som garanterar en likvärdig tillämpning av färdtjänstlagen, i enlighet med dess intentioner, i hela landet.